

מבחן הערכה מסכם

קיץ תשפ"ב 2022

מספר שאלון 056283

תקשורת – תכנית לימודים לחטיבה עליונה

(תקשורת ודמוקרטיה, מדיה חדשים)

משך הבחינה: שעתיים ורבע (135 דקות), בנוסף 30 דק' קריאת אנסיון/קטע לא מוכר.

תוספת זמן: ארבעים (40) דקות.

מבנה הבחינה ומפתח הערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים:

פרק ראשון – אנסיון – קטע לא מוכר "תקשורת ודמוקרטיה"

ענו על שתיים (2) מתוך ארבע (4) השאלות (4-1). 20 נקודות לשאלה. סה"כ 40 נקודות לפרק.

פרק שני – "תקשורת ותרבות"

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (5-6). סה"כ 20 נקודות לפרק.

פרק שלישי – שאלות עמ"ר (תקשורת ודמוקרטיה, תקשורת ותרבות)

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (7-8). סה"כ 20 נקודות לפרק.

פרק רביעי – שאלות ידע קצרות.

ענו על ארבע (4) שאלות מהשאלות (9-16). 5 נקודות לשאלה, סה"כ 20 נקודות לפרק.

הוראות מיוחדות: אין

המבחן כתוב בלשון רבים זכר אך הוא מיועד לבנות ולבנים כאחד!

פרק ראשון - אנסיין

צפו בדקות הראשונות של מהדורת חדשות כאן 11 מתאריך 20.10.21

https://drive.google.com/file/d/1U3R8Awqkq_ieI5xguQJDs3qP4hA1LN7N/view?usp=sharing

(רצוי להוריד את הסרטון למחשב לפני הבחינה)

ענו על שתיים (2) מתוך ארבע (4) השאלות (1-4). 20 נקודות לשאלה. סה"כ 40 נקודות לפרק

שאלה 1

"בראש החדשות היום, אזהרה אדומה ומוחשית! בראש רשימת החברות המזהמות בישראל שפורסמה היום, מפעל שמדורג בצמרת המזהמים כבר שנים ולמרות שעבר אינספור תוכניות פיננסי, צפוי לעמוד על תילו (=להתקיים) עוד עשור לפחות."

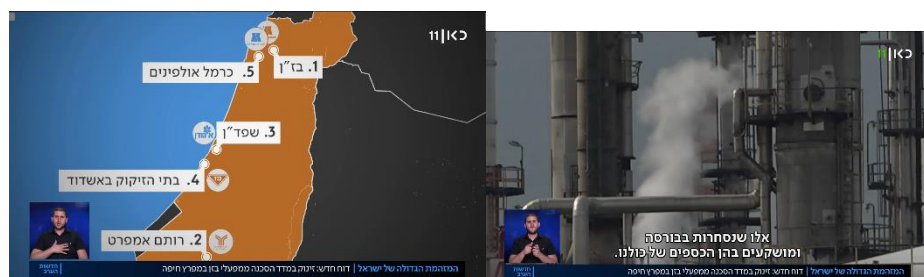
א. הסבירו מהי תיאוריית "קביעת סדר היום".

הדגימו כיצד התיאוריה באה לידי ביטוי במיקומה של הכתבה (בעניין הסביבתי) בתוך הליינאפ (סדר הכתבות) של מהדורת החדשות. בתשובתכם התייחסו למושג "בולטות תקשורתית". (10 נק')

ב. ציינו והסבירו שני (2) קריטריונים של "ערכים חדשתיים" (עפ"י גלטונג ורוגה).

הדגימו כיצד קריטריונים אלו באים לידי ביטוי באנסיין המשודר ומצדיקים את הדיון בנושא הסביבתי המדובר. נמקו תשובתכם. (10 נק')

שאלה 2

א. הסבירו מהו "מסגור תקשורתית".

האם בכתבה שבה צפיתם ניתנה עדיפות לקולות ודעות מסוימים בסוגיה הסביבתית? הדגימו ובססו את תשובתכם (ניתן להיעזר בשני הדימויים החזותיים שבפתיח, בדברי הקריינות, בהתייחסות לזהות המרואיינים ודבריהם, בכותרות הנלוות, בפרשנות הכתבים ועוד). (10 נק')

המשך בעמוד הבא:

- ב. הסבירו מהי **דמוקרטיה** ומהו אחד (1) **העקרונות הדמוקרטיים** הקיימים. הדגימו כיצד אחד (1) **העקרונות** בא לידי ביטוי בפתיח השאלה או באנסיין שלפניכם. נמקו תשובתכם. (10 נק')

שאלה 3

[המפעל המזהם המדובר הוא] בז"ן (בתי הזיקוק לנפט בחיפה) שבבעלות איש העסקים עידן עופר, שבבעלותו עוד חמש חברות נוספות בצמרת הרשימה האדומה".

- א. הסבירו את המושג "**הון-שלטון-עיתון**". האם, לדעתכם, המושג בא לידי ביטוי בסוגיה שהוצגה בקטע האנסיין שבו צפיתם. נמקו תשובתכם. (10 נק')

- ב. ציינו והסבירו שניים (2) **מהדימויים/מטאפורות** המתארים את **חשיבותה ותפקידה של התקשורת במדינה דמוקרטית**. הדגימו כיצד אחת (1) מהן באה לידי ביטוי בקטע שבו צפיתם. (10 נק')

שאלה 4

- א. ציינו והסבירו שני (2) הבדלים בין "**שידור ציבורי לשידור מסחרי**". הסבירו האם ישנו קשר בין העובדה ש"כאן 11" הוא ערוץ ציבורי לבין האופי והבולטות של הכתבה העוסקת בנושא סביבתי ומבקרת בעלי הון חזקים ורבי השפעה. נמקו תשובתכם. (10 נק')

- ב. הסבירו מהי "**פירמידת הקהל**". ציינו את **סוגי הקהל** הקיימים בפירמידה ואת **מאפייניהם**. האם, לדעתכם, בולטות של כתבה בנושא הסביבתי תוכל לייצר "מעברים" של קהלים מסוימים ביחס לסוגיה הסביבתית? נמקו תשובתכם. (10 נק')

המשך בעמוד הבא:

פרק שני – "תקשורת ותרבות"

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (5-6) .

20 נקודות לפרק. סה"כ 40 נקודות לפרק.

שאלה 5

תחרות מיס יוניברס, תחרות יופי בינלאומית לנשים, 2021 שודרה מישראל לצופים מכל העולם ועוררה גל של מחאה.

"קשה להיסחף בהתלהבות אחרי אירוע שבו נשים צועדות בבגד ים ומפריחות הצהרות מופרכות על "להפוך את העולם למקום טוב יותר". קשה להבין כיצד התחרות טרם נכחדה מהעולם, בייחוד כשתעשיית האופנה שינתה פניה ונשים בכל המידות, משמשות שגרירות יופי וקוטפות קמפיינים יוקרתיים".

יש הרואים בתחרות הזדמנות למינוף תיירות מקומית וקריירות של נשים ברחבי העולם כמו קריירת השחקנית גל גדות.

נטע ברזילי: "החמיאה לי ההצעה להופיע בטקס הזה. על אף שאני רואה בו הרבה יופי, אני עדיין לא מצליחה לראות את עצמי עומדת על במה שבה שופטים נשים על-פי מראה חיצוני, מידות גוף, גובה ומשקל".

(מעובד מאתר "הארץ", יסמין לוי 12/12/2021)

א. הסבירו מהו "דימוי גוף" ומה הביקורת על ייצוג דימוי הגוף בתקשורת ובתחרות המוצגת על פי פתיח השאלה. (10 נק')

ב. הסבירו את המונח "פוליסמיה" והסבירו באמצעותו את הצלחת התחרות למרות הויכוח שנסוב סביבה. (10 נק')

שאלה 6

"משחקי הדיונון", סדרת הדרמה המדוברת של "נטפליקס" מתמקדת בתחרות בה נדרשים המשתתפים מהמעמד הנמוך לשחק משחקי ילדות שהמנצח זוכה בסכום עתק והמפסיד מאבד את חייו. למרות הגבלת הצפייה גם ילדים צופים בה. פסיכולוגים טוענים שהסדרה "כוללת סצנות קשות של אלימות ובתוכן מצבים בהם אנשים צופים באלימות כלפי אחרים ואינם מגיבים. הם יכולים לעורר בהם סיוטים, חרדות וכן לנרמל בעיניהם אירועים של אלימות ובריונות... הצפייה יכולה להקהות את הרגישות שלהם למצבים של אלימות". לצד האזהרה מציעים הפסיכולוגים להורים שילדיהם צופים בתכנית, לשוחח עם ילדיהם על הסדרה ועל הביקורת שעולה ממנה, על החיים בדרום קוריאה ועל היחס למבוגרים ולעונני.

(מעובד מאתר walla, מיתר שליידר פוטשניק 19/10/2021)

המשך בעמוד הבא:

א. הסבירו מהי "השערת העולם המפחיד והאכזר" על פי גרבנר וגרוס.
הסבירו את אחת (1) ההשלכות ארוכות הטווח האפשריות של חשיפה לאלימות במדיה בהתייחס לתכנים המוצגים בפתיח השאלה. (10 נק')

ב. הסבירו כיצד חוקרי תיאוריית "השימושים והסיפוקים" מציגים את צרכן התקשורת. ציינו והסבירו שני (2) שימושים שעושה הצופה בתקשורת. הדגימו איזה צורך יכולה למלא צפייה משותפת של הורים וילדיהם בסידרה. (10 נק')

פרק שלישי- שאלות עמ"ר ("תקשורת ודמוקרטיה", "תקשורת ותרבות")

ענו על שאלה אחת (1) מהשאלות (7-8). סה"כ 20 נקודות לפרק.

שאלה 7

הרשות נתונה אבל לאף אחד לא אכפת

לצנזורה הצבאית יש כוח כמעט מוחלט לחנוק את השיח הצבאי-בטחוני בישראל • ישנה אפשרות ערעור על החלטות הצנזורה, אך מתברר שעיתונאים לא מנצלים זאת • הצנזורה פסלה כ-1,200 כתבות בחמש שנים, ועוד כ-10,000 נפסלו חלקית • באותו זמן הוגשו רק שישה ערעורים. שני הצדדים מעדיפים להגיע לפשרות בלתי פורמליות.

בניגוד למדינות דמוקרטיות אחרות, העיתונות הישראלית מחויבת להעביר לצנזורה כל דיווח בנושא צבאי או בטחוני גם מידע המפורסם באתרי רשת רשמיים. בפועל, העיתונאים יודעים מתי דיווח כלשהו נוגע בנושא רגיש, ופונים לצנזורה רק במקרים כאלה. ההתעלמות הכמעט מוחלטת של הכתבים הצבאיים מלערער על הכרעות הצנזורה מצוירת רק חלק מהתמונה. עיתונאי ישראל נמנעים מערעור רשמי אך מקיימים דיונים ושיחות בלתי רשמיים עם הצנזורים בניסיון לרכך פסילות.

(מעובד מאתר "העין השביעית, איתמר ב"ז, 16.6.21)

יש הטוענים כי בימינו גם בדמוקרטיות פעילות הצנזורה הצבאית היא חשובה והכרחית ואין לערער עליה. מנגד יש הטוענים כי תפקידה של עיתונות חופשית הוא גם לבקר ולערער על סמכותה של הצנזורה הצבאית.

הביעו דעתכם בעניין זה תוך שימוש בשני (2) מושגים מתוך תוכנית הלימודים.

בכתבתכם הקפידו על הרכיבים הבאים:

א. טענה - הצגת העמדה בעניין בבירור

ב. הנמקה - הצגת שני (2) נימוקים, הכוללים מושגים וידע שנלמדו בשיעורים שבעזרתם

תבוסס טענתכם.

המשך בעמוד הבא:

שאלה 8

מאז שעלתה לאוויר הפכה סדרת הדרמה "בני אור", לפופולרית מאוד, שודרה באמצעי תקשורת רבים אך גם ספגה ביקורת ציבורית תקשורתית, מאחר ובני נוער ביצעו עבירות "בהשראתה". בנוסף נטען כי הסדרה פגעה בתדמיתה של העיר באר שבע למרות שהיא מגוללת סיפור ישן.

הסדרה, המבוססת על אירועים אמיתיים, מגוללת את סיפורה של חבורת נערים בשכונת מצוקה שמחליטה להרוויח כסף באמצעות סחר בסמים. הצעירים, מסתבכים בעבירות פשע שונות ועם המשטרה. הסדרה מוגדרת כ"דרמת פשע", מוגבלת לצפייה מגיל 18 ומשודרת אחרי עשר בלילה.

השכונה המדוברת עברה מאז שינויים רבים ונטען: "הסדרה מעודדת סטריאוטיפים, פוגעת בתדמית השכונה ובאופן שבו העיר ותושביה נתפסים בחברה".

מנגד טענו אחרים: "מורכב להסתכל על הסדרה כמשהו שפוגע בתדמית. זוהי יצירה המתארת חוויות אישיות, יצירה טובה מעוררת רגשות ויוצרת דיון וכזו היא סדרת "בני אור".

מ"yes נמסר בתגובה: "הסדרה מבוססת על אירועים אמיתיים שחוו יוצרי הסדרה. מי שטרם צפה בסדרה, מוזמן להיווכח כיצד היוצרים מבקשים להעביר לבני הנוער מסר חשוב, על כמה חיי הפשע כואבים, מלאי אשליות, ומשלמים עליהם מחיר כבד".

(מעובד מאתר "מעריב" 15.6.21, דודי פטימר)

יש הטוענים כי גם לתכנים עלילתיים המופיעים בתקשורת יש השלכות על ייצוג של קבוצות ואזורים גיאוגרפיים ולכן יש להקפיד על ייצוג מאוזן. מנגד, יטענו אחרים שחלק מתהליך יצירה נותן ליוצר חופש וחירות ליצור עולם הנאמן לדמיונו של היוצר ולכן אין סיבה להגבילו.

הביעו דעתכם בעניין זה תוך שימוש בשני (2) מושגים מתוך תוכנית הלימודים.

בכתיבתכם הקפידו על הרכיבים הבאים:

א. טענה - הצגת העמדה בעניין בבירור

ב. הנמקה - הצגת שני (2) נימוקים, הכוללים מושגים וידע שנלמדו בשיעורים שבעזרתם

תבוסס טענתכם.

המשך בעמוד הבא:

פרק רביעי - שאלות ידע קצרות

ענו על ארבע (4) שאלות מהשאלות (9-16).

5 נקודות לשאלה, סה"כ 20 נקודות לפרק.

"תקשורת ודמוקרטיה" – ענו על שתיים (2) מתוך השאלות 9-12

9. הסבירו מהי "**בעלות צולבת**" ואת אחת הסכנות הנובעת מתופעה זו.

10. הסבירו מהו "**ברוזה עיתונאי**". תנו דוגמא.

11. הסבירו מהו "**ענין ציבורי**" ומהו "**ענין לציבור**". תנו דוגמא.

12. הסבירו מהי "**צנזורה עצמית/פנימית**". תנו דוגמא.

"תקשורת ותרבות" – ענו על שתיים (2) מתוך השאלות 13-16

13. הסבירו מהי תיאוריית "**ההגמוניה הניאומרקסיסטית**".

14. הסבירו הבדל אחד (1) בין "**תרבות פופולרית**" ל"**תרבות גבוהה**". הדגימו את אחד (1)

ההבדלים.

15. הסבירו שני (2) מאפיינים של "**גלובליזציה**".

16. הסבירו מהו מאפיין "**הפסטיש**" בפוסטמודרניזם. תנו דוגמא.

בהצלחה !!!